

286

OBWIESZCZENIE MINISTRA PRACY I OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 7 grudnia 1956 r.

w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu dekretu z dnia 14 sierpnia 1954 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin.

1. Na podstawie art. 3 ustawy z dnia 15 listopada 1956 r. o zmianie dekretu o zaopatrzeniu inwalidów wojskowych i ich rodzin (Dz. U. Nr 56, poz. 257) ogłasza się w załączniku do niniejszego obwieszczenia jednolity tekst dekretu z dnia 14 sierpnia 1954 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojskowych i ich rodzin (Dz. U. Nr 37, poz. 159) z uwzględnieniem zmian wprowadzonych ustawą z dnia 15 listopada 1956 r. o zmianie dekretu o zaopatrzeniu inwalidów wojskowych i ich rodzin.

2. Jednolity tekst nie obejmuje:

a) art. 2 i 4 ustawy z dnia 15 listopada 1956 r. o zmianie

dekretu o zaopatrzeniu inwalidów wojskowych i ich rodzin w brzmieniu:

„Art. 2. Art. 15c nie stosuje się do rencistów, którzy na podstawie wniosku złożonego przed dniem wejścia w życie ustawy otrzymują rentę w wysokości przewidzianej dla żołnierzy zaliczonych do III grupy inwalidów.

Art. 4. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 grudnia 1956 r.”.

b) art. 50 dekretu z dnia 14 sierpnia 1954 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojskowych i ich rodzin w brzmieniu ustawy z dnia 15 listopada 1956 r. o zmianie dekretu o zaopatrzeniu inwalidów wojskowych i ich rodzin w brzmieniu:

„Art. 50. Dekret wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą od dnia 1 lipca 1954 r.”

3. Powołany w niniejszym obwieszczeniu przepis art. 15c dekretu z dnia 14 sierpnia 1954 r. oznaczony został w jednolitym tekście jako art. 18.

4. Jednolity tekst obowiązuje od dnia 1 grudnia 1956 r.

Minister Pracy i Opieki Społecznej: w z. L. Chajn

Załącznik do obwieszczenia Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 7 grudnia 1956 r. (poz. 286).

DEKRET

z dnia 14 sierpnia 1954 r.

o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin.

R o z d z i a ł I.

Przepisy ogólne.

Art. 1. Żołnierze Sił Zbrojnych Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w razie inwalidztwa i członkowie ich rodzin w razie śmierci żywiciela otrzymują zaopatrzenie z funduszków państwowych.

Art. 2. 1. Zaopatrzenie żołnierzy obejmuje:

A. Świadczenia pieniężne:

- 1) rentę inwalidzką,
- 2) dodatki do renty,
- 3) zasiłek pogrzebowy.

B. Świadczenia w naturze:

- 4) pomoc leczniczą,
- 5) zaopatrzenie w protezy i aparaty ortopedyczne,
- 6) przysposobienie zawodowe,
- 7) zapewnienie pracy,
- 8) umieszczenie w domu rencistów.

2. Zaopatrzenie członków rodzin obejmuje:

A. Świadczenia pieniężne:

- 1) rentę rodzinną,
- 2) dodatki do renty,
- 3) zasiłek pogrzebowy,
- 4) odprawę.

B. Świadczenia w naturze:

- 5) pomoc leczniczą,
- 6) zaopatrzenie w protezy i aparaty ortopedyczne,
- 7) umieszczenie w domu rencistów.

Art. 3. 1. Inwalidami wojskowym są osoby, które zostały zaliczone do jednej z grup inwalidów z powodu stałej lub długotrwałej, całkowitej lub częściowej utraty zdolności do pracy, powstałej:

- 1) w czasie odbywania czynnej służby wojskowej lub
- 2) w ciągu trzech miesięcy po zwolnieniu ze służby wojskowej, jeżeli inwalidztwo jest następstwem chorób powstałych lub urazów doznanych w czasie odbywania czynnej służby wojskowej.

2. Osobom zwolnionym ze służby wojskowej z powodu czasowej niezdolności do tej służby przysługuje zaopatrzenie określone w niniejszym dekrete na czas trwania ich niezdolności do pracy, jeżeli nie mają prawa do zasiłku chorobowego.

3. Żołnierzom zwolnionym z czynnej służby wojskowej podczas pierwszych sześciu tygodni jej odbywania z powodu choroby, która powstała niewątpliwie przed stawieniem się żołnierza do służby wojskowej i nie uległa pogorszeniu wskutek tej służby, nie przysługuje zaopatrzenie określone w niniejszym dekrete. Żołnierze ci otrzymują zaopatrzenie określone w przepisach o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, jeżeli w myśl tych przepisów posiadają warunki wymagane do przyznania tego zaopatrzenia.

4. Inwalidą wojennym jest żołnierz, który stał się inwalidą w związku z działaniami wojennymi lub mającymi charakter wojenny.

Art. 4. 1. Ustala się trzy grupy inwalidów:

- I grupę inwalidów — obejmującą osoby, które z powodu znacznego naruszenia sprawności organizmu mają ograniczoną zdolność do wykonywania jakiejkolwiek pracy zawodowej i potrzebują stałej opieki innej osoby,
- II grupę inwalidów — obejmującą osoby, które z powodu znacznego naruszenia sprawności organizmu mają ograniczoną zdolność do wykonywania jakiejkolwiek pracy zawodowej, lecz nie potrzebują stałej opieki innej osoby,
- III grupę inwalidów — obejmującą osoby, które wskutek naruszenia sprawności organizmu stały się niezdolne do systematycznej pracy w swoim zawodzie, w zwykłych warunkach istniejących w tym zawodzie, lecz zdolne są do pracy w swoim lub innym zawodzie z obniżeniem kwalifikacji lub wydajności pracy albo ze zmniejszeniem zakresu wykonywanych czynności lub z koniecznością stworzenia odpowiednich warunków pracy.

2. Zaliczenia żołnierzy do jednej z grup inwalidów dokonują komisje lekarskie do spraw inwalidztwa i zatrudnienia

przewidziane w przepisach o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin w trybie i na zasadach określonych w tych przepisach.

Art. 5. Żołnierzami w czynnej służbie wojskowej w rozumieniu dekretu, zwanymi w dalszym ciągu „żołnierzami”, są:

- 1) podoficerowie i szeregowcy odbywający zasadniczą służbę wojskową,
- 2) uczniowie oficerskich szkół wojskowych oraz słuchacze akademii wojskowych i innych wojskowych szkół wyższych, nie będący oficerami zawodowymi i podoficerami nadterminowymi,
- 3) oficerowie, podoficerowie i szeregowcy rezerwy lub pomocniczej służby wojskowej, odbywający ćwiczenia lub przeszkolenie wojskowe,
- 4) podoficerowie i szeregowcy powołani z rezerwy do służby wojskowej, zarządzanej w interesie obrony Państwa albo w razie mobilizacji i w czasie wojny,
- 5) oficerowie, podoficerowie i szeregowcy odbywający służbę wojskową określoną w przepisach szczególnych, z wyjątkiem oficerów zawodowych i podoficerów nadterminowych.

Art. 6. Oficerowie zawodowi i podoficerowie nadterminowi oraz oficerowie powołani z rezerwy do służby wojskowej w przypadkach wymienionych w art. 5 pkt 4, jak również członkowie rodzin pozostali po tych oficerach i podoficerach otrzymują zaopatrzenie określone w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym oficerów zawodowych i podoficerów nadterminowych oraz ich rodzin.

Art. 7. 1. Prawo do zaopatrzenia powstaje z dniem spełnienia się wszystkich warunków, wymaganych przez dekret do uzyskania tego prawa.

2. Dla żołnierza, który stał się inwalidą, prawo do zaopatrzenia powstaje z dniem zwolnienia ze służby wojskowej. W przypadkach zasługujących na szczególne uwzględnienie może być w wniosek dowódcy okręgu wojskowego (równorzędnego) przyznane prawo do zaopatrzenia żołnierzowi jeszcze przed dniem zwolnienia go z czynnej służby wojskowej.

Art. 8. 1. Zaopatrzenie przyznaje i świadczenia pieniężne wypłaca prezydium właściwej rady narodowej.

2. Zaopatrzenie przyznaje się z urzędu lub na wniosek osoby uprawnionej. Decyzję należy wydać najpóźniej w ciągu 14 dni od dnia otrzymania przez prezydium właściwej rady narodowej wszystkich dokumentów niezbędnych do wydania decyzji.

3. Świadczenia pieniężne wypłaca się od dnia powstania prawa do świadczeń, jednak za okres nie dłuższy niż trzy miesiące wstecz od dnia zgłoszenia wniosku.

4. Postępowanie w sprawie przyznania zaopatrzenia i wypłaty świadczeń pieniężnych oraz terminy ich płatności określają przepisy o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin z następującymi zmianami:

- 1) przewidziane w tych przepisach obowiązki zakładów pracy lub rad zakładowych ciąży na właściwych jednostkach wojskowych w zakresie określonym przez Ministra Obrony Narodowej w porozumieniu z Ministrem Pracy i Opieki Społecznej,
- 2) od decyzji prezydium właściwej rady narodowej przysługuje zainteresowanemu zamiast skargi do sądów ubezpie-

czeń społecznych odwołanie do Ministra Pracy i Opieki Społecznej w terminie 30 dni od doręczenia decyzji.

Art. 9. W razie powstania okoliczności mających wpływ na prawo do zaopatrzenia albo na jego wysokość następuje na wniosek zainteresowanego lub z urzędu ponowne ustalenie prawa do zaopatrzenia lub jego wysokości.

Art. 10. 1. W razie zbiegu u jednej osoby prawa do dwóch lub więcej zaopatrzeń przysługuje prawo tylko do jednego zaopatrzenia według wyboru zainteresowanego. Jeżeli uprawniony nie dokonał wyboru, wymierza się zaopatrzenie korzystniejsze. Uprawniony zachowuje w każdym przypadku prawo do świadczeń niepieniężnych określonych w dekrete.

2. W razie zbiegu prawa do zaopatrzeń z dekretu z prawem do renty zagranicznej stosuje się odpowiednio przepisy o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

Art. 11. Prawa do zaopatrzenia nie nabywa, a nabyte traci żołnierz lub członek rodziny w razie wywołania przestępstwem umyślnym lub podstępnie okoliczności uzasadniającej powstanie prawa do zaopatrzenia lub jego zwiększenia.

Art. 12. Do ponownego ustalenia prawa do zaopatrzenia lub jego wysokości, ustania prawa do zaopatrzenia lub wstrzymania świadczeń, dochodzenia zwrotu świadczeń, dokonywania potrąceń i egzekucji ze świadczeń, przejścia uprawnień wynikających ze zgłoszonego wniosku o zaopatrzenie oraz do rozszczeń o wynagrodzenie szkód przeciw osobom trzecim stosuje się odpowiednio przepisy o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

R o z d z i a ł II.

Zaopatrzenie żołnierzy.

Art. 13. 1. Podstawę wymiaru renty inwalidzkiej dla osoby, która bezpośrednio przed powołaniem do służby wojskowej była pracownikiem, ustala się według zasad określonych w przepisach o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin na podstawie zarobków osiągniętych przed powołaniem do służby wojskowej.

2. Według tych samych zasad ustala się również podstawę wymiaru renty dla osoby, której zatrudnienie ustało:

- 1) w okresie trzech miesięcy przed powołaniem do służby wojskowej lub
- 2) wcześniej, jeżeli w chwili powstania prawa do zaopatrzenia posiada łącznie ze służbą wojskową okres zatrudnienia wymagany do uzyskania renty inwalidzkiej w myśl przepisów o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

3. Minister Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej określi podstawę wymiaru renty dla osób, które nie spełniają warunków określonych w ust. 1 i 2, z tym że podstawa wymiaru renty nie może wynosić mniej niż 500 zł, a dla inwalidów wojennych oraz tych inwalidów wojskowych, których inwalidztwo pozostaje w związku ze służbą wojskową, zaliczonych do I grupy inwalidów, mniej niż 1200 zł.

Art. 14. Wysokość renty dla inwalidów, których inwalidztwo pozostaje w związku ze służbą wojskową, wynosi miesięcznie:

Grupa inwalidów	Procent podstawy wymiaru renty		
	do 1200 zł	od nadwyżki ponad 1200 zł do 2000 zł	od nadwyżki ponad 2000 zł
I	100	—	—
II	75	20	15
III	50		

Art. 15. 1. Wysokość renty dla inwalidów, których inwalidztwo nie pozostaje w związku ze służbą wojskową, wynosi miesięcznie:

Dla inwalidów		Procent podstawy wymiaru renty		
kategoria zatrudnienia	grupa inwalidów	do 1200 zł	od nadwyżki ponad 1200 zł do 2000 zł	od nadwyżki ponad 2000 zł
I	I	70	20	15
	II	50		
	III	40		
II	I	60		
	II	40		
	III	30		

2. Inwalidom wymienionym w ust. 1 przysługuje za nieprzerwany okres zatrudnienia dodatek miesięczny do renty inwalidzkiej.

Art. 16. Renta inwalidzka wraz ze wszystkimi dodatkami z wyjątkiem dodatków dla dzieci, wnuków i rodzeństwa nie może wynosić:

- więcej niż 1200 zł, a wraz z dodatkiem za odznaczenie orderem (art. 22) — 1500 zł miesięcznie i
- mniej niż renta wraz z dodatkiem dla rencistów nie pracujących ustalona na podstawie art. 81 ust. 2 dekretu o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin — jeżeli rencista nie pracuje i poza rentą nie posiada dochodu z innych źródeł i został zaliczony do III lub II grupy inwalidów.

Art. 17. 1. Inwalidom nie pracującym i nie posiadającym poza rentą dochodu z innych źródeł przysługuje dodatek do renty inwalidzkiej w wysokości:

Grupa inwalidów	Inwalidztwo	
	pozostaje w związku ze służbą wojskową	nie pozostaje w związku ze służbą wojskową
	Procent podstawy wymiaru renty do 1200 zł	
I	—	20
II	5	15
III	15	15

2. Minister Pracy i Opieki Społecznej określa szczegółowo zasady przyznawania dodatków wymienionych w ust. 1.

Art. 18. Jeżeli rencista zaliczony do III grupy inwalidów, którego inwalidztwo nie pozostaje w związku ze służbą wojskową (art. 15), posiada również dochód z pracy lub innych źródeł, przekraczający łącznie z rentą bez dodatków dla dzieci, wnuków i rodzeństwa podstawę jej wymiaru, wówczas rentę zmniejsza się o kwotę przewyższającą tę podstawę, nie więcej jednak niż o 50%.

Art. 19. 1. Inwalidztwo pozostaje w związku ze służbą wojskową, gdy powstało wskutek:

- zranienia, kontuzji lub innych obrażeń doznanych w walce z wrogiem albo wskutek wypadku, któremu żołnierz uległ podczas lub w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych,
- zachorowania na froncie lub w związku z przebywaniem na froncie,
- chorób zakaźnych panujących w miejscu służbowego pobytu żołnierza,
- chorób powstałych w związku ze szczególnymi właściwościami lub warunkami służby.

2. Za pozostające w związku ze służbą wojskową uważa się również wypadki w drodze do miejsca i z miejsca wykonywania czynności służbowych.

3. Minister Obrony Narodowej ustali listę chorób określonych w ust. 1 pkt 4.

4. Związek niezdolności do pracy ze służbą wojskową ustalają wojskowe komisje lekarskie na zasadach i w trybie określonych przez Ministra Obrony Narodowej.

Art. 20. 1. Do określenia, które osoby należy uważać za pracowników, oraz do ustalenia wysokości miesięcznego przeciętnego zarobku i kategorii zatrudnienia, jak również do określenia dodatku miesięcznego do renty inwalidzkiej stosuje się odpowiednio przepisy o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

2. Minister Obrony Narodowej określa rodzaje służby wojskowej, które ze względu na szczególne właściwości lub warunki jej odbywania uzasadniają wymiar renty inwalidzkiej według stawek przewidzianych dla pracowników I kategorii zatrudnienia.

3. Inwalidom, którzy nie spełniają warunków do wymiaru renty w wysokości przewidzianej dla pracowników I kategorii zatrudnienia, wymierza się renty inwalidzkie według stawek ustalonych dla pracowników II kategorii zatrudnienia.

Art. 21. Żołnierzom, którzy przed powołaniem do służby wojskowej byli pracownikami nauki, przysługuje dodatek miesięczny do renty w wysokości 50% renty bez uwzględnienia dodatków dla dzieci, wnuków i rodzeństwa. Renta łącznie z tym dodatkiem nie może przekraczać kwoty określonej w art. 16 pkt 1.

Art. 22. 1. Inwalida odznaczony przez władze Polski Ludowej orderami: Budowniczych Polski Ludowej, Virtuti Militari Krzyża Grunwaldu, Odrodzenia Polski lub Sztandaru Pracy otrzymuje miesięczny dodatek do renty inwalidzkiej w wysokości 25% renty, bez uwzględnienia dodatków dla dzieci, wnuków i rodzeństwa.

2. Z tytułu posiadania orderów przysługuje tylko jeden dodatek.

Art. 23. Inwalida ma prawo do dodatku do renty dla dzieci, wnuków i rodzeństwa w wysokości zasiłku rodzinnego, jeżeli na dzieci te nie przysługują dodatki lub zasiłki rodzinne z innego tytułu.

Art. 24. W razie śmierci inwalidy lub członka rodziny pozostającego na jego utrzymaniu przysługuje osobie, która pokryła koszty pogrzebu, zasiłek pogrzebowy.

Art. 25. 1. Inwalidom przysługuje prawo do pomocy leczniczej zakładów społecznych służby zdrowia w zakresie przewidzianym dla pracowników.

2. Prawo do pomocy leczniczej przysługuje również członkom rodziny inwalidów w zakresie przewidzianym dla członków rodzin pracowników.

Art. 26. Inwalida może być poddany specjalnemu leczeniu i przysposobieniu do zawodu w celu całkowitego lub częściowego przywrócenia zdolności do pracy albo zapobieżenia pogorszeniu się stanu zdrowia.

Art. 27. 1. Inwalidzi otrzymują bezpłatnie niezbędne protezy i aparaty ortopedyczne.

2. Minister Pracy i Opieki Społecznej ustala zasady i warunki udzielania świadczeń wymienionych w ust. 1.

Art. 28. 1. Inwalidom zapewnia się pracę odpowiadającą ich sprawności fizycznej i kwalifikacjom zawodowym.

2. Prezydium rady narodowej na wniosek inwalidy kieruje go do zakładu pracy, który obowiązany jest go zatrudnić stosownie do sprawności fizycznej i kwalifikacji zawodowych.

3. Zakład pracy może rozwiązać umowę o pracę z inwalidą tylko z ważnych przyczyn za pisemną zgodą prezydium właściwej rady narodowej.

4. Inwalidom, którzy w ciągu 3 miesięcy od dnia zwolnienia z czynnej służby wojskowej zostali poddani leczeniu lub przysposobieniu do zawodu i w ciągu 3 miesięcy od dnia zakończenia leczenia lub przysposobienia do zawodu i przywrócenia zdolności do pracy w całości lub w części podjęli pracę, zalicza się okresy czynnej służby wojskowej oraz okres leczenia i przysposobienia do zawodu do czasu pracy w danym zakładzie pracy.

5. Szczegółowe przepisy w sprawie zatrudniania inwalidów wydaje Minister Pracy i Opieki Społecznej.

Art. 29. Inwalidzi mogą być na swój wniosek umieszczeni w domu rencistów lub w innym zakładzie pomocy społecznej. Na pokrycie kosztów utrzymania w tych instytucjach można inwalidzie potrącić najwyżej 80% renty.

Art. 30. Do dodatku dla dzieci, wnuków i rodzeństwa, do zasiłku pogrzebowego oraz do specjalnego leczenia i przysposobienia do zawodu stosuje się odpowiednio przepisy o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

Art. 31. 1. Wysokość renty inwalidzkiej dla osób, które spełniają warunki określone w art. 13 ust. 1 lub 2, ulega na ich wniosek ponownemu ustaleniu, jeżeli osoby te po przyznaniu renty inwalidzkiej były zatrudnione w okresie trzyletnim bez przerw w pracy wynoszących łącznie więcej niż sześć miesięcy i przeciętny ich miesięczny zarobek z tego

okresu był wyższy niż podstawa wymiaru dotychczasowej renty.

2. Za podstawę ponownego wymiaru renty inwalidzkiej przyjmuje się przeciętny miesięczny zarobek, o którym mowa w ust. 1.

R o z d z i a ł III.

Zaopatrzenie członków rodzin.

Art. 32. 1. Renta rodzinna przysługuje uprawnionym członkom rodziny:

- 1) zmarłego żołnierza lub inwalidy,
- 2) żołnierza zaginionego na terenie działań wojennych.

2. Członkami rodziny uprawnionymi do renty rodzinnej są: małżonek, dzieci, wnuki i rodzeństwo oraz rodzice, jeżeli odpowiadają warunkom przewidzianym w przepisach o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

3. Renta rodzinna po żołnierzu przysługuje, jeżeli śmierć jego nastąpiła:

- 1) w czasie odbywania czynnej służby wojskowej lub
- 2) w ciągu trzech miesięcy po zwolnieniu ze służby i jest następstwem chorób powstałych lub urazów doznanych w czasie odbywania czynnej służby wojskowej.

4. Zaginięcie żołnierza na terenie działań wojennych stwierdzają właściwe organy wojskowe w trybie określonym przez Ministra Obrony Narodowej.

Art. 33. 1. Wszystkim członkom rodziny przysługuje jedna łączna renta rodzinna. Wysokość renty rodzinnej oblicza się według podstawy wymiaru renty inwalidzkiej (art. 13).

2. Wysokość renty rodzinnej wynosi miesięcznie:

Procent podstawy wymiaru renty		
do 1200 zł	od nadwyżki ponad 1200 zł do 2000 zł	od nadwyżki ponad 2000 zł
30	20	15

3. Jeżeli śmierć żołnierza lub inwalidy nastąpiła w związku ze służbą wojskową, wysokość renty rodzinnej określonej w ust. 2 podwyższa się o 10% podstawy wymiaru renty.

4. Rentę rodzinną zwiększa się na dwóch uprawnionych członków rodziny o 65 zł, a na trzech i więcej uprawnionych członków rodziny o 145 zł.

5. Jeżeli członek rodziny uprawniony do renty został z powodu inwalidztwa zaliczony do I grupy inwalidów, przypadającą na niego część renty rodzinnej zwiększa się o 100 zł.

6. Jeżeli uprawnionymi do renty rodzinnej są sieroty zupełne, przypadającą na nie część renty rodzinnej zwiększa się o 10% podstawy wymiaru renty.

7. Łączna wysokość renty rodzinnej wraz z wszystkimi dodatkami z wyjątkiem dodatku dla dzieci, wnuków i rodzeństwa nie może przekraczać kwoty 1200 zł, a wraz z dodatkami za odznaczenie orderem (art. 35) — 1500 zł miesięcznie.

Art. 34. 1. Śmierć żołnierza pozostaje w związku ze służbą wojskową, gdy żołnierz poległ w walce z wrogiem albo zmarł z powodu okoliczności wymienionej w art. 19.

2. Śmierć inwalidy pozostaje w związku ze służbą wojskową, jeżeli nastąpiła w wyniku choroby lub kalectwa spowodowanego okolicznościami wymienionymi w art. 19.

3. Związek śmierci żołnierza ze służbą wojskową ustala dowódca jednostki wojskowej, w której żołnierz pełnił służbę, a jeżeli śmierć żołnierza nastąpiła w wojskowym zakładzie leczniczym — komendant tego zakładu.

4. Związek śmierci inwalidy ze służbą wojskową ustala komisja lekarska do spraw inwalidztwa i zatrudnienia.

5. Jeżeli śmierć nastąpiła w ciągu trzech miesięcy po zwolnieniu ze służby wojskowej, związek śmierci ze służbą wojskową ustala komendant wojskowego zakładu leczniczego lub komisja lekarska do spraw inwalidztwa i zatrudnienia zależnie od tego, czy śmierć nastąpiła w wojskowym zakładzie leczniczym, czy też poza nim.

Art. 35. Osobom uprawnionym do renty rodzinnej odznaczonym przez władze Polski Ludowej orderami wymienionymi w art. 22 przysługuje dodatek miesięczny do tej renty w wysokości 10% podstawy wymiaru renty.

Art. 36. Małżonek pobierający rentę rodzinną ma prawo do dodatków do renty rodzinnej dla dzieci, wnuków i rodzeństwa uprawnionych do renty rodzinnej. Prawo to przysługuje również opiekunowi tych dzieci.

Art. 37. Do renty rodzinnej przysługuje dodatek w wysokości 15% podstawy wymiaru renty do 1200 zł na warunkach określonych w art. 60 ust. 2 dekretu o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

Art. 38. 1. Rentę rodzinną dla rodziny żołnierza zaginionego na terenie działań wojennych wymierza się w wysokości i na zasadach przewidzianych dla rodziny po żołnierzu zmarłym w związku ze służbą wojskową.

2. Renta przysługuje uprawnionym członkom rodziny zaginionego począwszy od pierwszego najbliższego miesiąca kalendarzowego po stwierdzeniu zaginięcia żołnierza aż do odnalezienia się zaginionego. Przepis art. 8 ust. 3 stosuje się odpowiednio.

Art. 39. W razie śmierci osoby pobierającej rentę rodzinną przysługuje osobie, która pokryła koszty pogrzebu, zasiłek pogrzebowy.

Art. 40. 1. W razie śmierci żołnierza w związku ze służbą wojskową przyznaje się członkom jego rodziny (art. 32) odprawę w wysokości trzymiesięcznej renty inwalidzkiej, jaka by przysługiwała żołnierzowi, gdyby był zaliczony do II grupy inwalidów.

2. Odprawa przysługuje łącznie małżonkowi zmarłego żołnierza bez względu na jego wiek lub zdolność do pracy oraz innym członkom rodziny, jeżeli posiadają warunki do uzyskania renty rodzinnej.

Art. 41. Osoby pobierające rentę rodzinną mają prawo do pomocy leczniczej oraz do zaopatrzenia w protezy i aparaty ortopedyczne na warunkach przewidzianych dla członków rodziny pracowników.

Art. 42. Osoby pobierające rentę rodzinną mogą być na swój wniosek umieszczone w domu rencistów lub w innym zakładzie pomocy społecznej na warunkach określonych w art. 29.

Art. 43. Osobom pobierającym rentę rodzinną przysługuje pierwszeństwo w umieszczeniu dzieci w żłobkach, domach dziecka i przedszkolach.

Art. 44. Do określenia warunków i trybu przyznawania i wypłaty renty rodzinnej, ustania i wstrzymania jej wypłaty, określenia dodatków do renty rodzinnej oraz do zasiłku pogrzebowego stosuje się odpowiednio przepisy o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

R o z d z i a ł IV.

Przepisy przejściowe i końcowe.

Art. 45. Przepisy dekretu stosuje się do praw do zaopatrzenia powstałych po dniu wejścia w życie dekretu.

Art. 46. Inwalidzi uznani na podstawie przepisów obowiązujących przed dniem 1 lipca 1954 r. za inwalidów wojennych zachowują ten charakter.

Art. 47. 1. Do praw do zaopatrzenia zgłoszonych przed dniem wejścia w życie dekretu stosuje się przepisy dotychczasowe.

2. Przepisy dotychczasowe stosuje się również do praw do zaopatrzenia żołnierzy zwolnionych ze służby w okresie od dnia 1 lipca 1953 r. do dnia 1 lipca 1954 r. oraz osób pozostałych po żołnierzach i inwalidach zmarłych w tym okresie.

3. Żołnierze i osoby wymienione w ust. 2 powinni zgłosić swoje prawa do zaopatrzenia w terminie do dnia 1 grudnia 1954 r. pod rygorem utraty prawa.

4. Minister Pracy i Opieki Społecznej może zezwolić na rozpatrzenie na podstawie dekretu wniosków o zaopatrzenie nie zgłoszonych w ustawowym terminie.

5. Minister Pracy i Opieki Społecznej może przekazać uprawnienia przewidziane w ust. 4 prezydentom rad narodowych.

Art. 48. 1. Inwalidom uprawnionym do renty na podstawie przepisów obowiązujących do dnia 1 lipca 1954 r., u których ogólna utrata zdolności zarobkowej ustalona została na co najmniej 45%, przyznaje się zamiast tej renty — rentę inwalidzką określoną w dekreście na następujących zasadach:

1) inwalidę zalicza się:

- a) do I grupy inwalidów, jeżeli inwalidzie przysługuje dodatek na pielęgnację,
- b) do II grupy inwalidów, jeżeli ogólna utrata zdolności zarobkowej inwalidy określona została w granicach od 80% do 100%,
- c) do III grupy inwalidów, jeżeli ogólna utrata zdolności zarobkowej inwalidy określona została w granicach od 45% do 79%;

2) zaliczenie do jednej z grup następuje z urzędu.

2. Renty inwalidzkie wypłaca się w wysokości:

- a) przewidzianej w art. 14, jeżeli inwalidztwo pozostające w związku ze służbą wojskową (art. 19) uzasadnia zaliczenie co najmniej do III grupy inwalidów,
- b) przewidzianej w art. 15 dla pozostałych inwalidów.

3. Za podstawę wymiaru renty przyjmuje się kwotę 500 zł, a dla inwalidów I grupy — 1200 zł.

4. Różnicę wynikającą z dokonanej z urzędu zamiany renty inwalidzkiej wypłaca się za czas od dnia 1 grudnia 1956 r.

5. Przez ogólną utratę zdolności zarobkowej i przez utratę zdolności zarobkowej pozostającą w związku ze służbą wojskową rozumie się te utraty zdolności, które ustalone zostały w orzeczeniu na podstawie przepisów obowiązujących do dnia 1 lipca 1954 r.

6. Inwalidzi zaliczeni do jednej z grup zgodnie z ust. 1 mogą być poddani na ich wniosek lub z urzędu badaniom lekarskim. Badań z urzędu nie przeprowadza się, gdy rencista ukończył — mężczyzna 60 lat, a kobieta 55 lat lub inwalidztwo uznane zostało za trwałe.

Art. 49. 1. Wysokość renty inwalidzkiej określona stosownie do art. 48 ulega na wniosek rencisty ponownemu ustaleniu na zasadach określonych w art. 31 dekretu; w tym przypadku trzyletni okres liczy się najwcześniej od dnia 1 lipca 1954 r.

2. Wysokość renty określonej w art. 48 ulega na wniosek rencisty ustaleniu na zasadach dekretu, jeżeli rencista był po wyzwoleniu zatrudniony co najmniej przez 10 lat i przestał pracować. Podstawę wymiaru renty stanowi w tym przypadku przeciętny miesięczny zarobek faktyczny osiągnięty przez rencistę w ostatnich 12 miesiącach zatrudnienia lub kolejnych 2 latach zatrudnienia dowolnie wybranych przez rencistę z okresu ostatnich 10 lat zatrudnienia.

Art. 50. 1. Inwalidom uprawnionym do rent inwalidzkich na podstawie przepisów obowiązujących przed dniem 1 lipca 1954 r., którzy nie spełniają warunków określonych w art. 48, wypłaca się jednorazową odprawę w wysokości 36-miesięcznej renty, z tym że rencista traci prawo do świadczeń pieniężnych.

2. Inwalidzi, o których mowa w ust. 1, zachowują prawo do dotychczasowych świadczeń w naturze.

Art. 51. Do rent inwalidzkich wypłacanych na podstawie art. 48 stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące rent inwalidzkich przyznanych na podstawie dekretu, z tym że:

- 1) renty te wraz z wszystkimi dodatkami nie mogą być niższe od sumy rent i dodatków wypłacanych inwalidzie na podstawie przepisów obowiązujących przed dniem 1 lipca 1954 r.,
- 2) inwalida zachowuje prawo do świadczeń niepieniężnych, przysługujących mu ze wszystkich zbiegających się tytułów.

Art. 52. 1. Renty wdowie wraz z dodatkami i renty rodziców przyznane na podstawie przepisów obowiązujących przed dniem 1 lipca 1954 r. podwyższa się, jak następuje:

- 1) renty wdowie — do kwoty 110 zł, jeżeli wdowa w dniu 1 grudnia 1956 r. miała ukończonych 55 lat życia lub była inwalidą,
- 2) renty rodziców — dla jednego rodzica do kwoty 110 zł, a dla dwojga rodziców do kwoty 150 zł miesięcznie.

2. Renty wdowie, wypłacane w dniu 1 grudnia 1956 r. na podstawie przepisów obowiązujących do dnia 1 lipca 1954 r. wdowom wychowującym dzieci w wieku do lat 8, podwyższa się do kwoty 110 zł do czasu ukończenia przez dziecko 8 roku życia, chyba że wdowa ukończyła w tym okresie 55 lat życia lub stała się inwalidą.

3. Wdowom wymienionym w ust. 1 pkt 1 oraz sierotom zupełnym i rodzicom, jeżeli nie pracują i nie posiadają poza rentą dochodu z innych źródeł, przysługuje dodatek do renty do wysokości różnicy między kwotą:

- 1) 180 zł a rentą dla wdowy lub jednego rodzica pozostałego po żołnierzu (inwalidzie),
- 2) 180 zł a rentą i zasiłkami rodzinnymi dla każdej sieroty zupełnej,
- 3) 260 zł a rentą dla dwojga rodziców, jeżeli oboje rodzice spełniają warunki do dodatku.

4. Pobierającym renty wdowom, sierotom lub rodzicom podwyższa się rentę o 100 zł, jeżeli z powodu inwalidztwa zostaną zaliczeni do I grupy inwalidów.

5. W razie zbiegu u jednej osoby prawa do renty określonej w ust. 1 — 4 z rentą lub zaopatrzeniem pobieranym na podstawie innych przepisów obowiązujących przed dniem 1 lipca 1954 r., świadczenia wyższe wypłaca się w pełnej wysokości, a pozostałe w połowie. Dodatek dla nie pracujących i nie posiadających dochodu z innych źródeł wypłacany jest tylko z jednego tytułu. Uprawniony zachowuje prawo do świadczeń w naturze, wynikających ze wszystkich tytułów.

Art. 53. Rodzicom, którzy w dniu 1 grudnia 1956 r. nie pobierali renty z powodu posiadania środków utrzymania, podejmuje się na ich wniosek wypłatę renty w wysokości przewidzianej w art. 52 ust. 1 i 3, jeżeli spełniają warunki do renty rodzinnej.

Art. 54. 1. Wdowom i rodzicom uprawnionym do rent na podstawie przepisów obowiązujących przed dniem 1 lipca 1954 r., którzy nie spełniają warunków określonych w art. 52 ust. 1 i 2, wypłaca się jednorazową odprawę w wysokości 36-miesięcznej renty, z tym że tracą oni prawo do świadczeń pieniężnych.

2. Do osób określonych w ust. 1 ma odpowiednie zastosowanie art. 50 ust. 2.

Art. 55. Prawo do zaopatrzenia i odprawy przysługujące na podstawie przepisów obowiązujących przed dniem 1 lipca 1954 r. ustaje:

- 1) dla wdowy — w razie zawarcia związku małżeńskiego,
- 2) dla sieroty;

- a) w razie zawarcia związku małżeńskiego lub
- b) z dniem ukończenia 16, a w przypadku uczęszczania do szkół — 24 roku życia, chyba że sierota jest inwalidą, a inwalidztwo jej powstało w wieku do lat 16 lub w czasie uczęszczania do szkół w wieku do lat 24.

Art. 56. Członkowie rodzin, o których mowa w art. 52—54, zachowują dotychczasowe uprawnienia przewidziane w art. 35, 39 i 41 — 43.

Art. 57. Członkom rodziny po inwalidzie, który miał prawo do zaopatrzenia na podstawie przepisów obowiązujących przed dniem 1 lipca 1954 r., przysługuje prawo do renty rodzinnej na podstawie dekretu, jeżeli inwalida:

- 1) zmarł po dniu 30 czerwca 1954 r. oraz
- 2) pobierał rentę i miał co najmniej 45% ogólnej utraty zdolności zarobkowej albo zmarł wskutek choroby lub kalectwa pozostających w związku ze służbą wojskową.

Art. 58. Rada Ministrów określi szczegółowe warunki uzyskania świadczeń rentowych przez repatriantów oraz przez osoby rehabilitowane.

Art. 59. Podlegają rozpatrzeniu na podstawie dekretu wnioski osób zwolnionych z więzienia, które wskutek skazania na dodatkową karę pozbawienia praw publicznych i honorowych utraciły prawo do zaopatrzenia na podstawie przepisów obowiązujących przed dniem 1 lipca 1954 r.

Art. 60. Zaopatrzenie określone w dekreście przysługuje również elewom orkiestr wojskowych oraz wychowankom

korpusu kadetów im. gen. broni Karola Świerczewskiego, którzy wskutek choroby lub kalectwa nabytego w związku z wyszkoleniem wojskowym stali się niezdolni do pracy i zostali zaliczeni do jednej z grup inwalidów.

Art. 61. Przewidziane w dekreście uprawnienia Ministra Obrony Narodowej przysługują w stosunku do żołnierzy wojsk wewnętrznych Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

Art. 62. 1. Tracą moc:

- 1) ustawa z dnia 17 marca 1932 r. o zaopatrzeniu inwalidzkim (Dz. U. z 1945 r. Nr 22, poz. 131 z późniejszymi zmianami),
- 2) dekret z dnia 14 kwietnia 1948 r. o zasiłkach i pomocy dla żołnierzy Wojska Polskiego, żołnierzy i funkcjonariuszów służby bezpieczeństwa publicznego, członków Ochotniczej Rezerwy Milicji Obywatelskiej — oraz ich rodzin (Dz. U. z 1948 r. Nr 21, poz. 139 z późniejszymi zmianami) w zakresie zasiłków jednorazowych i zasiłków miesięcznych przysługujących żołnierzom i ich rodzinom objętym niniejszym dekretem.

2. Jednakże dekret wymieniony w ust. 1 pkt 2 stosuje się nadal do żołnierzy i osób, o których mowa w art. 47 ust. 2, jeżeli zgłoszą roszczenia o zasiłki do dnia 1 grudnia 1954 r.

Art. 63. Przewidziane w dotychczasowych przepisach prawo poddawania jednorazowej rewizji orzeczeń dotychczasowych komisji rewizyjno-lekarskich i odwoławczych utrzymuje się w mocy.